

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน

ของ ศาสตราจารย์ ดร.อัคราทร จุฬารัตน รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๑๔/๒๕๕๐

วันที่ ๒๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง { คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง
นายสันติ รุ่งเสรีชัย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีนายสันติ รุ่งเสรีชัย จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่งคำร้องลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๐ ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีนายสันติ รุ่งเสรีชัย ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๕) มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ ประกอบประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ กำหนดให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาของเทศบาลเมืองที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่าสองร้อยล้านบาท เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และจากการตรวจสอบปรากฏว่า เทศบาลเมืองราชบุรี มีรายได้

ในปีงบประมาณ ๒๕๔๒ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๓๑๗,๒๕๖,๘๕๓.๒๐ บาท อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศดังกล่าว มีผลทำให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้อง รวมทั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี จำนวน ๑๘ ราย ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งต่อผู้ร้องภายในกำหนดระยะเวลา

ผู้ร้องได้ตรวจสอบพบว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบ โดยมีได้แจ้งเหตุขัดข้องให้ผู้ร้องทราบ ผู้ร้องจึงมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและเหตุผลของการไม่ยื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ รวม ๓ ฉบับ คือ (๑) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๑๓๑๖ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖ (๒) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๑๘๗๕ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๖ และ (๓) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๐๗๒๗ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๗ แต่ผู้ถูกร้องก็มิได้ดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ยื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดแต่อย่างใด ผู้ร้องจึงได้มีคำสั่ง ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๒๖๕๗ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ ถึงปลัดเทศบาลเมืองราชบุรี ขอหนังสือชี้แจงกรณีเทศบาลเมืองราชบุรีได้มีการดำเนินการแจ้งให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบพร้อมกับเอกสารหลักฐานที่ได้มีการแจ้งเป็นหนังสือ ข้อเท็จจริงปรากฏว่าได้มีการแจ้งให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เมืองราชบุรีทราบถึง ๒ ครั้ง ตามหนังสือ ที่ รบ ๐๐๑๘/๒๐๓๖๓ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๕ แจ้งเรื่องการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้นายกเทศมนตรีเมืองทุกเทศบาลทราบ ตามสำเนาหนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๒/๓๗๗ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๕ เพื่อดำเนินการให้ผู้บริหารท้องถิ่นที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ เรงรัดและดำเนินการในเรื่องการยื่นบัญชีฯ ให้ถูกต้องครบถ้วน และหนังสือ ลับ ที่ มท ๐๘๖๕.๒/๒๖๖๐๐

ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๕ ถึงนายกเทศมนตรีเมืองราชบุรีเพื่อแจ้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองราชบุรีรายที่ยังดำเนินการเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ไม่ถูกต้องครบถ้วนให้ดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วน ทั้งข้อเท็จจริงยังปรากฏว่าขณะนั้น ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการยื่นบัญชี ฯ และเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งถูกต้องครบถ้วนแล้ว

ผู้ร้องได้มีคำสั่ง ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๒๖๕๕ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ เชิญผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำ ซึ่งผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงกรณีไม่ยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี สรุปความได้ว่า ผู้ถูกร้องอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๒๔๑/๕๘-๕๘ ถ.ราษฎร์ยินดี อ.เมือง จ.ราชบุรี ได้เข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ และได้ยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ต่อมาได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และได้ยื่นบัญชี ฯ ในกรณีดังกล่าวในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ แต่กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ โดยให้เหตุผลว่าไม่ทราบว่าต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และชี้แจงว่าต่อมาทราบว่าต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีเมื่อประมาณเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๗ เนื่องจากได้รับหนังสือเตือนจากผู้ร้อง โดยหนังสือดังกล่าวส่งมาที่บ้านเลขที่ ๑๕๘ ถ.อัมรินทร์ อ.เมือง จ.ราชบุรี โดยผู้ถูกร้องจะได้รับหนังสือก็ต่อเมื่อได้เข้ามาที่บ้านเลขที่ดังกล่าว เมื่อผู้ถูกร้องทราบคำเตือนแล้ว ผู้ถูกร้องได้โทรศัพท์สอบถามที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่และผู้ถูกร้องอ้างว่าได้ดำเนินการตามหนังสือ แต่มีเหตุบางประการที่ทำให้ต้องยื่นบัญชี ฯ ล่าช้า จนผู้ร้องออกหมายเรียกถึงผู้ถูกร้องอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้ถูกร้องอ้างเหตุที่ทำให้ต้องยื่นบัญชีล่าช้าว่าตนเองได้เข้ารับกิจการตัวแทนจำหน่ายหนังสือพิมพ์แทนป้า ซึ่งป่วยเป็นอัมพฤกษ์ และอยู่ระหว่างเริ่มงานใหม่ ไม่ได้พักผ่อนและยังมีภาระที่ต้องย้ายร้านไปอยู่อีกที่หนึ่ง ไม่มีเจตนาที่จะปกปิดบัญชี ฯ แต่อย่างไรก็ตาม พร้อมกับคำชี้แจงดังกล่าว ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ พร้อมเอกสารประกอบกรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ แต่เอกสารไม่ครบถ้วน

ผู้ร้องมีคำสั่ง ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๓๒๐๕ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๗ เชิญนายมนัส รุ่งเสรีชัย มาให้ถ้อยคำ โดยนายมนัส ฯ เป็นผู้ลงชื่อรับเอกสารในใบตอบรับไปรษณีย์ลงทะเบียนที่มี

ไปถึงผู้ถูกร้องตามภูมิลำเนาบ้านเลขที่ ๑๕๘ ถ.อัมรินทร์ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี ซึ่งนายมนัสฯ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงว่า ตนอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๖๗/๕ ถ.คทาธร อ.เมือง จ.ราชบุรี และเป็นบิดาของผู้ถูกร้อง โดยตนเองมีบ้านเช่าเลขที่ ๑๕๘ ถ.อัมรินทร์ อ.เมือง จ.ราชบุรี ซึ่งเปิดเป็นร้านขายหนังสือพิมพ์ โดยตนเองจะเป็นผู้ดูแลในเวลาเช้าจนถึงเย็น ประมาณ ๑๘.๐๐ นาฬิกาทุกวัน กลางคืนจะไม่มีผู้พักอาศัย และนายมนัสฯ เองกลับไปพักบ้านเลขที่ ๖๗/๕ และชี้แจงว่าเป็นผู้รับหนังสือของผู้ร้องที่ส่งถึงผู้ถูกร้องที่บ้านเลขที่ ๑๕๘ ถ.อัมรินทร์ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี แต่จำไม่ได้ว่ามีกี่ฉบับ ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้วเมื่อตนได้รับจดหมายที่ส่งถึงผู้ถูกร้อง ก็จะติดต่อให้ผู้ถูกร้องมารับเองที่บ้านเลขที่ดังกล่าว นายมนัสฯ ไม่เคยเปิดจดหมายของผู้ถูกร้อง โดยปกติผู้ถูกร้องพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๒๔๑/๕๘ ถ.ราษฎร์ยินดี อ.เมือง จ.ราชบุรี อยู่ห่างจากบ้านเลขที่ ๑๕๘ ถ.อัมรินทร์ ประมาณ ๑ กิโลเมตร และจะแวะมาบ้านเลขที่ดังกล่าวประมาณเดือนละ ๗-๘ ครั้ง เป็นประจำ เพื่อมาเยี่ยมเยียนนายมนัสฯ และมาดูแลเอกสารหรือจดหมายของตนเอง นายมนัสฯ ไม่ทราบเรื่องการยื่นบัญชีฯ ของผู้ถูกร้อง แต่มาทราบว่าผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี เมื่อตนได้รับหนังสือจากสำนักงาน ป.ป.ช. และได้สอบถามผู้ถูกร้องว่าเหตุใดจึงไม่ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าว แต่ผู้ถูกร้องแจ้งว่าได้ยื่นบัญชีฯ แล้ว

ผู้ร้องได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๓๓/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี จึงเสนอเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี ตามความเป็นจริง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ จึงรับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา โดยได้ส่งหนังสือลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ จากหลักฐานใบตอบรับไปรษณีย์ด่วนพิเศษ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องเป็นผู้ลงชื่อรับเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๐ และผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเวลาภายในที่กฎหมายกำหนด สรุปความได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับทราบถึงเรื่องการยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่พนักงานเทศบาลเดือนและมีหนังสือแจ้งให้ทราบเสมอ แต่กรณีพ้นจากตำแหน่งไปแล้วหนึ่งปี นั้น ไม่ทราบว่าต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ เพราะหลังจากพ้นจากตำแหน่งแล้วตนเองไม่ค่อยได้เข้าไปที่สำนักงานเทศบาล และเมื่อผู้ร้องได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้เขียนคำชี้แจงต่อผู้ร้องถึงสาเหตุในการไม่ยื่นบัญชีฯ แล้ว โดยพร้อมกันนั้นได้ยื่นเอกสารที่ผู้ร้องขอตรวจสอบไปด้วย เมื่อเวลาผ่านไป ๒ ปี ประมาณต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าได้ไปเยี่ยมบิดา มารดาที่บ้านเลขที่ ๖๗/๕ ถ.คทาธร ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี จึงได้รับจดหมายจากผู้ถูกร้องที่นายมนัสฯ ซึ่งเป็นบิดารับไว้แทน จึงได้ทราบว่าตนเองได้ส่งเอกสารบางอย่างไม่ครบ แต่ก็ไม่ได้ศึกษารายละเอียดในหนังสือดังกล่าวว่าตนเองยังขาดส่งเอกสารใดบ้าง และต่อมาได้ทำหนังสือดังกล่าวหาย เนื่องจากความไม่รอบคอบของตนเอง ประกอบกับความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของตนเองทำให้คิดว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีหนังสือเตือนมาอีกครั้งหนึ่งตนเองไม่มีเจตนาหรือตั้งใจไม่ยื่นบัญชีฯ แต่อย่างไร

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง ข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องตั้งใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคสี่ หรือไม่

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ บทบัญญัติในมาตรา ๓๐๐ บัญญัติให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป คดีตามคำร้องนี้จะอยู่ในอำนาจการพิจารณา วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

พิจารณาแล้วเห็นว่า เทศบาลเมืองราชบุรีมีรายได้ในปีงบประมาณ ๒๕๔๒ รวมทั้งสิ้น ๓๑๗,๒๕๖,๘๕๓.๒๐ บาท ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ในประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลทำให้ผู้บริหารและสมาชิก สภาเทศบาลเมืองราชบุรีเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาล เมืองราชบุรีซึ่งได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้องทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และพ้นตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี แล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๕) มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓

ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ เพียงสองครั้ง คือเมื่อเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ต่อมาได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมือง เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และได้ยื่นบัญชีฯ ในกรณีดังกล่าวในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ แต่กรณีพ้นจากตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ โดยผู้ถูกร้องมิได้แจ้ง

เหตุขัดข้องให้ผู้ร้องทราบ แม้ว่าผู้ร้องจะได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงถึง ๓ ฉบับ ผู้ถูกร้องก็มีได้ชี้แจงเหตุที่มีได้ยื่นบัญชีฯ แต่อย่างไร ทั้งยังปรากฏว่าเทศบาลเมืองราชบุรีได้แจ้งให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเมืองราชบุรีทราบถึง ๒ ครั้ง ตามหนังสือ ที่ รบ ๐๐๑๘/๒๐๓๖๓ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๕ แจ้งเรื่องการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้นายกเทศมนตรีเมืองทุกเทศบาลทราบ และหนังสือ ลับ ที่ มท ๐๘๖๕.๒/๒๖๖๐ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๕ ถึงนายกเทศมนตรีเมืองราชบุรีเพื่อแจ้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองราชบุรีรายที่ยังดำเนินการเกี่ยวกับการยื่นบัญชีฯ ไม่ถูกต้องครบถ้วนให้ดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วน ผู้ถูกร้องจึงทราบถึงหน้าที่ที่จะต้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องแล้ว และผู้ถูกร้องเป็นถึงสมาชิกเทศบาลเมืองราชบุรี จึงต้องทราบว่าตนเองมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายบัญญัติอย่างเคร่งครัด การเพิกเฉยไม่ดำเนินการใดๆ จนล่วงเลยไปเป็นเวลานาน จึงเป็นการผิดวิสัยของผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี การที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญถึงสาเหตุการไม่ยื่นบัญชีฯ ว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี นั้น เป็นการอ้างว่าตนเองไม่รู้กฎหมายเพื่อที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบ จึงไม่อาจรับฟังได้ แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงและยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องแต่เอกสารก็ไม่ครบถ้วน ด้วยความประมาทเลินเล่อและไม่เอาใจใส่ในการดำเนินการตามคำสั่งของผู้ร้อง ประกอบกับผู้ถูกร้องชี้แจงว่าตนไม่ได้ศึกษารายละเอียดในหนังสือเดือนจากผู้ร้องว่าตนเองยังขาดส่งเอกสารใดบ้าง และต่อมาได้ทำหนังสือดังกล่าวหาเหตุเนื่องด้วยความไม่รอบคอบของตนเอง ประกอบกับความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของตนเองทำให้คิดว่าผู้ร้องจะมีหนังสือเดือนมาอีกครั้งหนึ่ง ตนไม่มีเจตนาหรือจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ แต่อย่างไร นั้น แสดงให้เห็นถึงพฤติการณ์และการกระทำที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการยื่นบัญชีฯ ทั้งที่เป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชีฯ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานสำคัญที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกคนต้องรับรู้ และตระหนักว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายในระยะเวลาตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดไว้ จึงถือได้ว่าผู้ร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง ข้ออ้างของผู้ถูกร้องในข้อนี้จึงไม่อาจรับฟังได้

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ในส่วนของมาตรการบังคับทางกฎหมาย กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๓ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยต่อไป และวรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งในวันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย โดยให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยด้วย จึงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๓ ซึ่งกำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ มาใช้บังคับกับกรณีของผู้ถูกร้องได้หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๓ วรรคหนึ่ง ก็ได้บัญญัติกรณีดังกล่าวไว้เช่นกันว่า ผู้ดำรงตำแหน่งพรรคการเมืองใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อกรณีของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ มีผลใช้บังคับจึงต้องนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ มาใช้บังคับ และการที่มาตรา ๒๖๓ กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัย และกำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิทางการเมืองที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และมีผลบังคับเฉพาะนักการเมืองผู้นั้น โดยมีได้มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันหรือทำให้หมดไปในเรื่องที่รัฐธรรมนูญเห็นว่าเป็นอันตรายหรือเป็นที่มาของความไม่เป็นธรรม เพื่อคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงและความยุติธรรมในสังคมแต่อย่างใด บทบัญญัติและเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๖๓ จึงมิได้มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับกรณีการกระทำที่เกิดขึ้นก่อน แต่มุ่งหมายที่จะใช้บังคับกับกรณีการกระทำที่เกิดขึ้นนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับแล้ว ประกอบกับ มาตรา ๓๐๐ วรรคสี่ บัญญัติว่า บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป และมาตรา ๓๐๒ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติว่า ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลให้บังคับต่อไปภายใต้เงื่อนไขว่าให้ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อคำร้องนี้ได้ยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก่อนวันใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และได้โอนมาอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๐๐ วรรคสี่ จึงเห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๓ และมาตรา ๓๐๐ ประกอบกับ มาตรา ๓๐๒ (๒) มิได้มีเจตนารมณ์ที่จะใช้บังคับกับกรณีที่อยู่ระหว่างการดำเนินการโดยชอบตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

อีกทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็มีผลใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงไม่อาจนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๓ มาใช้บังคับกับกรณีนี้ได้ การวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องจึงต้องนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับ

ด้วยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยไว้ จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี จึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรคสี่ และมาตรา ๓๐๒ วรรคหนึ่ง (๒)

ศาสตราจารย์ ดร.อักษราทร จุฬารัตน

รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ